

CARTEA VECHĂ ROMÂNEASCĂ ÎN JUDEȚUL SĂLAJ (I)

Lucrarea de față se înscrie în sfera preocupărilor de depistare și valorificare a tipăriturilor aparținând perioadei literaturii vechi românești, rod al activității tipografice din țările române în secolele trecute, cât și mărturie a legăturilor culturale dintre acestea.

Deținută în general de culte, cartea veche românească din județul Sălaj, provenită din aproape toate sursele tipografice existente în sec. al XVII-lea și al XVIII-lea în țara noastră, reflectă, pe de o parte, ritmul în care au fost emise tipăriturile în acea vreme, iar de aici, circulația largă pe care au avut-o ele în cele trei principate române, iar pe de altă parte, cerințele oamenilor de rînd, preferința pentru cărțile scrise pe înțelesul lor, fapt care a determinat o circulație mai intensă a unora față de altele, în cadrul județului.

În rîndul cărților vechi foarte prețuite, amintim „Carte românească de învățătură“, colecția de predici apărută la Alba Iulia în 1699 sub titlul „Chiriacodromion“, retipărită în 1732 la București, cărți mult întrebuițate în oficierea slujbelor religioase, probabil și datorită simplității expunerii și limbii populare folosite, în intenția avută la început de veac XVII de mitropolitul Varlaam de a-și scrie cartea „pre limba noastră românească“, „pentru ca să înțeleagă hieicine, să se învețe...¹. Unele exemplare ale acestor tipărituri prezente în județul Sălaj au circulat mult, așa cum o dovedesc însemnările manuscrise de pe filele lor: de la un sat altul, de la o generație la alta, împrumutate², amanetate³, sau vîndute la prețuri ridicate, pentru acoperirea cărora contribuia de cele mai multe ori întreaga comunitate sătească⁴.

Mult mai rare, puține de acest fel în toată țara, „Evanghelia“ de la 1682, tipărită la București în vremea cînd se făceau cu timiditate pași pentru introducerea limbii române în biserică, și „Carte sau lumină“ Snagov, 1699, despre care Heladius afirma că este „rarior corvo albo“⁵ (mai rară decît corbul alb) — sînt întîlnite în județul Sălaj ca unicate.

¹ Varlaam, *Carte românească de învățătură*, Cuvînt către cetitoriu, f. 2.

², ³, ⁴ Vezi Anexa, însemnările de la nr. 4 (b); c), 26, 32, 35.

⁵ D. Simonescu și V. Petrescu, *Țirgoviștea vechi centru tipografic românesc*, Țirgoviște, II, 1972, p. 82.

Dacă prezența tipăriturilor din prima jumătate a sec. al XVIII-lea prezentate în lucrarea de față trebuie raportate mai ales la activitatea tipografică din Țara Românească și la cea din Moldova, sursa celor din a doua jumătate a acestui secol se îmbogățește prin activitatea tipografică de la Blaj, care nu a exclus însă importul de carte de la celelalte tipografii din țară: București, Râmnic, Iași.

În dorința de a sublinia acest lucru, precum și circulația cărții vechi românești din județul Sălaj am adăugat la sfârșitul lucrării un tabel al tipăriturilor, pe centre tipografice, menționînd și localitățile prin care au circulat exemplarele.

Am acordat de asemenea importanță atît însemnărilor manuscrise⁶ cu caracter economico-social, fizico-geografic, meteorologic întîlnite, cît și transcrierii lor exacte, socotind că sînt o mărturie a limbii vorbite în acel timp.

Prin completarea, în viitor, a catalogului cărții vechi românești din Sălaj cu alte tipărituri, extinzînd cercetarea acesteia pînă la anul 1830, considerăm că lucrarea va da o imagine atît a frecvenței și circulației cărților, cît și a unor aspecte de cultură din timpurile vechi pe aceste locuri.

1. CARTE ROMÂNEASCĂ DE ÎNVĂȚĂTURĂ, Iași, 1643, ed 1

«Carte românească de învățătură duminicile pestre an și la praznice împărătești, și la sfinții cei mari.»

BRV I (45), p. 137—143.

a) Inv. bis. Doba Mică.

In folio, 3 foi nenumerate la început, 469 foi numerotate și 4 foi nenumerate. Caractere chirilice.

Exemplar complet, bine conservat: filele 117—121 desprinse de pe cotor; legătura neoriginală, din piele pe scoarțe de lemn, bine păstrată.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea cartea a circulat prin localitățile Surduc, Spelmezeu, Dobrin, Doba.

De la f. 5^v la f. 15^r: «Această ocetenă o am dat lui Ghirasim Iosif din Surduc pentru 15 (caractere chirilice) florinți...¹ să fie a dumisale și nime din sămînța me să nu o poată întoarce nicidecum pentru că o am dat să fie în veci pã sãmînța dumisale împreună cu frate-miu David, noi anume feciorii lui popa Lupăș din Spelmezeu Varmedie Solnoc, adică a diacului și cartea o am dat nelegată. Numai eu popa Gabor am scris. meseață iunie 15 zile an domnului 1760. Mărturie sînt eu Nemiș Oana din Ciocmani și eu popa Gavril din Tihău.»

¹ grafie defectuoasă.

Pe f. 1^r liminară: Text copiat din Cazanie.

Pe f. 1^v liminară: «Frați părinți faceți rugăciuni pentru mine preotul Ioan de la Dobrin (caractere chirilice) să rugați lui Dumnezeu și dumiloru voastre după mutarea dintru această lume la cealaltă viață. Vrednică întru a cui mină a rămîne această sfință ocitenă să i se facă pomenirea la S. fereatefelicu. Data-mu eu Tibenschi Ionu a rămîne această sfință ocitenă să-i răfacă pominirea la S. fereatefelicu. Data-mu eu popa Ion. Dobrin 1800»

⁶ În dreptul fiecărei însemnări s-a făcut observația asupra caracterelor cu care a fost scrisă.

⁷ Indicativul lucrării *Bibliografia veche românească*.

Pe f. 2r liminară: «Andras Nagy cantor

(caractere chirilice) Dascăl Lazăr sfătu»

b) Inv. bis. Glod, filia Bîrsău.

In folio, 1 foaie nenumerotată la început, 384 foi + 116 foi, numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplarul este într-un avansat grad de deteriorare; lipsește legătura cărții.

c) Inv. bis. Fizeș

In folio, 3 foi nenumerate, 384. foi + 115 foi numerotate + 3 foi nenumerate la sfârșit.

Caractere chirilice.

Exemplar deteriorat; legătura originală, piele cu scoarțe de lemn, deteriorată, încuietori metalice.

Pe f. 1r, liminară: semănutura «Sandor Theodor. 1864»

(caractere latine)

2. EVANGHELIE, București, 1682, ed. 1

«Sfînta și dumnezeiasca lui Dumnezeu evanghelie»

BRV I (74), p. 246—251

Inv. bis. Doba Mică, planșa I, fig. nr. 1.

In folio, 4 foi paginate jos și 175 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar complet, bine conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, în bună stare de conservare; încuietori metalice.

Pe f. 2r, paginată jos: «Această Sfîntă Evanghelie o au cumpărat Trif Maria și Iuzef din (caractere chirilice) Suimușeni pă sama satului.»

Pe f. 3, paginată jos: «În 1896 prin februarie am servitu în Doba pînă în 19 april 1898. (caractere latine) Constantin Iuga, preotu în Cigani.»

De la f. 73v la f. 74r: «Ștefan Szabo preot român din Ardihat, a lui Ioan Notariul, (caractere latine) preoînd în Gîrceiul Silvaniei am administrat și filia Doba pe an 12 ori.»

Pe f. 175r: «Alexandru Cadariu, preotu în Țigani, Gârceiu și Dobe, 1882 sept. 3»

(caractere chirilice)

3. CARTE SAU LUMINĂ, Snagov, 1699

BRV I (114), p. 370—372.

Inv. bis. Zalău, planșa I, fig. nr. 2, 3.

În 4°, 1 foaie nenumerotată și 108 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar incomplet, bine conservat: lipsește foaia de titlu, 2 foi din prefață; legătura neoriginală.

La p. 105 lămuriri asupra anului de apariție a cărții:

«Cu ajutoriul domnului luat-au sfîrșitul. Această carte vrednică de Popa Ereticul în luna lui aprilie în 30 de zile, era și cursul anilor de la mîntuire o mie și șase sute și nouăzeci și nouă.»

Pe coperta 1 interioară: «1785 făurarie 19»

(caractere chirilice)

Pe f. 1: Inițialele «B.B.»

Pe f. 108: «Basiliu Bortanyar»

4. CHIRIACODROMION, Bălgrad, 1699, ed. 1

«Chiriacodromion sau Explicarea evangheliilor»

BRV (115), p. 372—377

a) Inv. bis. Bulgari

În 4°, 3 foi nenumerotate și 415 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar complet, slab conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată

P. f. 1: «Pop George a Vasilei din Bulgari»

(caractere latine)

b) Inv. bis. Fălcușa.

În 4°, 3 foi nenumerotate și 415 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar incomplet, bine conservat: lipsește 1/2 din foaia de titlu; f. 358, 359, 360, 397 desprinse de pe cotorul cărții; legătura în piele pe scoarțe de lemn deteriorată. După cum rezultă din însemnări cartea a circulat prin satele din jur Bogada Ungurească, Valea Hranii, Uriul de Jos, Vima Mare, Muncel.

De la f. 295^r la f. 313^r: «Ia să facem dreptate cum să cuvine de această ocetenă că o dă (caractere chirilice) pomană anume popa Ștefan și gazda dumisale Ioană, feciorului său anume lui popa Gheorghie. Mărășan Petre, Petre Vasalia fiind de față. Mărășan Petre și Tereșlanu vrem cum nime să o iaie cu sila de la el, că va fi afurisitu acela om, iară cu voia lui poate a o lua. Răposatului Popa Ștefanu să-i fie pomană în veci netrecuți. Amin.»

Pe f. 44^v: «De la Popa Gheorghe din Valea Hranii.

(caractere chirilice) Am făcut contractuș pentru această ocetenie că o zălogește pentru 16 florinți fiind de față popa Unigă și văcăușul curator.

Eu popa Dimitrie din Uriul de Jos o am zălogit pentru 16 florinți ani 1761.»

De la f. 367^v la f. 368^v: «Încă o dau eu Popa Gheorghe de la Bogata Ungurească această (caractere chirilice) ocetelnă pînă la Sîmpetru fără de nici un ban, numai pomană, în Vima Mare la biserica din josu 1763.»

De la f. 118^v la f. 119^r: «Iată că facem contractuș pentru această carte care o au dat (caractere chirilice) Popa Gheorghie zălog la Greble Todor din Muncel pentru douăzeci de florinți și cinci mărieși. 1782.»

pe f. 145^r: «Această S. cazanie iaste a lui Greble Todor din Muncel și cine va citi dintrînsa (caractere chirilice) să facă pomenire dumisale și părinților dumisale.»

c) Inv. bis. Gostila.

În 4°, 2 foi nenumerotate și 414 foi numerotate.

Exemplar în stare bună: lipsesc f. titlu și f. 415; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

Pe coperta 1, pe partea interioară: «Această cazanie au fost reparată de Sevan Ioan 1. Duet (caractere latine) Ghindei și Ioan Prodan în anul 1917 decembrie 14. Gostila.»

De la f. 92^v la f. 95^r: «An de la XC, 1710 meseață dechemvrie 1

(caractere chirilice) Această carte anume Polucenie o am cumpărat eu popa Dumitru din Cetan drept 20 de zloți de la părintele Vlad Atanasie, iar de să va afla vrun om rău și fără de ispravă să gîndească să o fure, unul ca acela să fie...¹ afurisit de 318 sfinți.»

¹ cuvînt sters.

De la f. 97^v la f. 98^r: «În protopopie lui adeca în zilele lui popa Ioanu din Chiuițești au (caractere chirilice) fost protopop»

d) Inv. bis. Măgura.

În 4° de 3 foi fără numerotație și 415 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar bine conservat, legătura din piele pe scoarțe de lemn, neoriginală, în stare bună.

Pe f. 1^r, preliminară: «Cazania aceasta s-au legatu de nou în 20 iulie 1879 și au solvit (caractere latine) pentru dînsa Gregoriu Iran din Măgura 3 fl. în valută austr.»

De la f. 368^v la f. 371^r: «Această carte au datu Popu Vasile lui Popu Monu din Copleanu.» (caractere chirilice)

5. OCTOIH, Tîrgoviște 1712, ed. 1

BRV I & 164), p. 487.

Inv. bis. Valcăul de Sus, planșa a II-a, fig. nr. 4.

În 4°, 4 foi nenumerate și 457 pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar incomplet, slab conservat; legătura de piele pe scoarțe de lemn, în avansat grad de deteriorare; lipsește coperta nr. 1

6. EVANGHELIE, București, 1723, ed. 1

«Sfînta și dumnezeiasca Evanghelie»

BRV, II (182), p. 21

Cele două exemplare descoperite (inv. bis. Dragu și inv. bis. Zalnoc) sînt într-un avansat grad de deteriorare, avînd multe file lipsă. Primul exemplar amintit prezintă următoarea însemnare:

De pe f. titlu la f. 2r: «Această S. Evanghelie au cumpărat-o Rus Filipu pe sama bisericii (caractere chirilice) unite din...¹ și nemenea să nu îndrăznească a o rătăci de la Beserică.»¹ Referire la localitate.

7. CATAVASIER, București, 1724, ed. a 2-a

«Catavasiariu cu alte trebuincioase cîntări ce se cîntă preste tot anul.»

BRV, II (184), p. 22.

Inv. bis. Boian.

În 8° mic, 2 foi nenumerate și 117 foi numerotate.

Exemplar incomplet, rău conservat: lipsesc filele de la nr. 117 pînă la sfîrșitul cărții, multe file desprinse; legătura neoriginală, din piele și carton.

8. OCTOIH, București 1731.

BRV, II (202), p. 41.

Inv. bis. Bulgari

În 4° mic, 2 foi nenumerate, 464 pagini + 167 pagini, numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar complet, bine conservat; legătura neoriginală, din piele pe tăblițe de lemn, în stare bună.

9. CHIRIACODROMION, București, 1732.

«Chiriacodromion sau Evanghelie învățătoare care are întru ea cazanii la toate duminicile preste an, și la praznicile cele domnești și la sfinția cci numiți.»

BRV, II (205), p. 45—48.

Se cunosc pînă în prezent 5 exemplare în județul Sălaj, trei fiind complete și bine conservate.

Inv. bis. Perii Vadului.

În folio, 4 foi nenumerate și 414 numerotate.

Caractere chirilice

Pe f. 1 preliminară: «În luna lui octombrie 3...¹ s-au cumpărat.
(caractere chirilice) 1834 scris-am eu popa Vasilie parohul Curtuiușului² în casa lui Turda
Vasilie.»

¹ pată.

10. ANTOLOGHION, Rîmnic 1737, ed. 1

«Antologhion ce să zice Floarea cuvintelor care cuprinde întru sine rînduiala dumnezeieștilor praznice și a stăpînei D-zeu născătoare și prea fecioarei Mariei și ale sfinților ceilor numiți: ce să prăznuiesc preste an, și ale sfinților de obște.»
BRV, II (215), p. 52—53.

Inv. bis. Măierîște.

În folio, 1 foaie nenumărată, 1149 pagini + 65 pagini.

Exemplar în stare bună; lipsește legătura cărții.

11. EUHOLOGHION, Iași, 1739.

«Euhologhion adică Molitvenic»

Nu este trecut în BRV.

Inv. bis. Poiana-Blenchii, filia Măgura.

În folio, 4 foi nenumărate și 564 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar relativ bine conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

Pe f. titlu: «Această carte este a lui Tudor Roman din Măgura. anu 1800.»

(caractere chirilice)

Pe f. 3r nenumărată: «Ostenitoriu la această scrisoare au fost Ioan Bonⁿ 1 moldoveanul.»

(caractere chirilice)

¹ nu sînt sigură de lectura cuvîntului.

Pe f. 1 și f. 2 liminare: Însemnări religioase.

(caractere chirilice)

12. LITURGHIER, București, 1741.

«Dumnezeieștile liturghii a celor dintru sfinții părinților noștri a lui Ioan Zlataost, a lui Vasilie cel Mare, și a Prejdescenii.»

BRV II, (220), p. 55.

Inv. bis. Poiana-Blenchii, filia Măgura.

În folio, 2 foi nenumărate și 234 pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar bine conservat; legătura neoriginală, din piele pe scoarțe de lemn.

13. EVANGHELIE, București, 1742

«Sfînta și dumnezeiasca Evanghelie.»

BRV II (224), p. 60

Inv. bis. Pria

În folio, 4 foi nenumărate și 181 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar relativ bine conservat; f. titlu deteriorată; legătura tîrzie (din anul 1798), din piele pe scoarțe de lemn.
Exemplarul conține o însemnare religioasă.

14. APOSTOL, București, 1743, ed. a 3-a.

«Apostol cu mila lui Dumnezeu sfîntul.»

BRV, II (229), p. 64.

a) Inv. bis. Doba Mică.

In folio, 2 foi nenumerate și 178 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar complet, bine conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, în stare bună.

b) Inv. bis. Valcăul de Jos.

In folio, 2 foi nenumerate și 178 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar complet, slab conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

15. PENTICOSTARION, București, 1743, ed. 1.

«Penticostarion ce cuprinde întru sine slujba ce i să cuvine.»

BRV, II (232), p. 70.

Inv. bis. Bănișor.

In folio, 2 foi nenumerate și 224 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar complet bine conservat; legătura neoriginală, din piele pe carton, ornamentată cu chenar și medalion.

Pe f. 1^v preliminară: «Cu ajutorul lui D-zeu s-au învrednicit...¹ anume Boze Ștefan din (caractere chirilice) Bănișor și muierea dumnealui Barbură au cumpărat această carte anume Penticostar cu 16 florinți pe sama bisericii în Bănișor, pentru sufletul lor și a părinților săi anume Vașii și Ioan, Ștefan, Barbură, Floare, Floare și a Mării, Văsălie și Simion Ionașu, Todosie Igna, și Ioana și Ion și Marie Ioan.»

¹ șters

Pe f. 1^v preliminară: «Această carte s-au cumpărat de dumnealui mai sus numit și s-au (caractere chirilice) dat la biserica din Bănișor, pînă a trăit cartea aceasta și biserica Bănișorului și cine o ar vinde sau schimba, sau fura, să fie afurisit...¹ Cumpărat de mine Petru Simion notarișu eparhiei crăiei într-acea vreme. An 1781 aprilie.»

¹ blestem.

16. ANTOLOGHION, Rîmnic, 1745, ed. a 2-a.

«Antologhion ce să zice Înflorirea cuvintelor, care cuprinde întru sine rînduiala dumnezeieștilor praznice: ale sfinților numiți și ale sfinților de obște: ce să prăznuiesc în 12 luni ale anului.»
BRV II (237), p. 80.

a) Inv. bis. Ban.

In folio, 4 foi nenumerate și 554 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar bine conservat, legătura neoriginală, din piele pe scoarțe de lemn, în bună stare; încuietori metalice.

Pe coperta 1, pe partea interioară: «Muroșan Ioan am venit de cantor în Ban de Sus în (caractere chirilice) 1855 și dascăl la prunci pe taxa hotărîtă: a fost 300 fl. bani rei de i-am lăsat pe 100 luna. Înainte me a fost Moga Vaselie moșteni din Ban.»
De la f. 1^r la f. 25^r: «Să se știe că această carte anume Mineiu o au cumpărat Roman (caractere chirilice) Mitru din Ban drept 110 de florinți și 1 marcă și o a dat în mîna lui Popa Toader și feciorilor lui și nepoților lui pînă...¹ or fi harnici de această carte. Eu Mitru și neamu meu să n-aibă a o lua din a lui mînă. O am dat și la feciorii lui. Iară de să va afla din rodu meu cineva să fie preut, el să aibă a o căuta și a o da pentru sufletul meu anume Mitru și a părinților mei anume Flore și Floare și tot neamul. Iară cine ar fi ispitit să o ie de la popa Toader și de la feciorii lui și de la nepoții lui și de la cei cari vor fi harnici de carte: acela om ce o va da pe alta sau o va fura sau o vor vinde pe alta pe bani, acela om să fie afurisit și anafenit ca și Arie de cei 318 sfinți părinți ce au fost la Niceie. Scris-am eu popa Toader.»

b) Inv. bis. Gostila.

In folio, cu peste 420 foi.

Caractere chirilice.

Exemplar deteriorat: lipsește foaia de titlu, filele 1—16.

De la f. 25^v la f. 51^r: «Această carte am cumpărat eu Ioan Toader din Gostila și o am dat (caractere chirilice) pomană în besereca Gostilei ca să fie pomană mie și la tot rodu meu și să se știe că acestu au avut miere și au murit de bătrînă. Holteiu și carte aceasta o las eu Săvan Toader în besereca Gostilii cu afurisanie și cine o va fura au o va lua sau o va ascunde, acela om să fie afurisit...¹. Din rodu meu nime să nu îndrăznească a o lua din beserecă să o vînză sau să o deie că o las în beserecă să fie pomană și care preot va sluji în beserecă acela să poarte grijă de carte. Și pe cartea aceasta am dat 13 florinți. Scris-am eu Toader Săvan din Gostila și preot au fost Vartolomeu din Chiuești.
An 1777 mai 21.»

¹ blestem.

De la f. 69^r la f. 77^r: «1872. Au slujit Greble Valie din Muncelu. În 1872 au muritu (caractere latine) preotulu Vasilie Pinteș și au administrat parohia din Gostila Vasiliu Greblea din Muncel iară în anul 1872 s-au mutat părintele Constantin Bodea din Giurgești în Gostila ca paroh. Și în vara a. 1873 au fostu seceta foarte mare că au crepatu pămîntulu de 7 palme mai multu în jos și după acie au venitu colera în satu. Familii întregi au muritu de au rămas casele pustii. Scris-am eu Gregoriu Trifană învățătoriu. Augustu în 23, 1873. În această vreme au fostu cantor Velcu Todoru.»

Pe f. 79^r: «paroh. preotul Ioan Buzura.»

(caractere latine)

Pe f. 416^r: «În anul 1896 a repausat George Lazăr cantorul bisericii din Gostila.»

(caractere latine)

17. EVANGHELIE, Rîmnic, 1746, ed. 1.

«Sfînta și dumnezeiasca Evanghelie.»

BRV, II (246), p. 88—92.

a) Inv. bis. Dragu, planșa a II-a, fig. nr. 5.

In folio, 4 foi nenumerate și 164 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar în stare bună; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

De la f. 1^r la f. 12^r, însemnare marginală: «Această sfîntă Evanghelie dimpreună cu cele (caractere chirilice) următoare cărți Octoihu, Strastnic, Propovedaniile de părintele popa Zdroba Vasilie pentru un Mineiu ce o fost dat pe sama Bisericii Dragului ca să le fie pomană neamurilor lor, așe aceste mai-nainte scrise cărți date pe

sama bisericii Dragului în locul Mineului, ca să fie pomană neamurilor și acele cărți nimene să nu îndrăznească a le streini și a le numi ale lor, în veci să fie în biserica Dragului, iară de ar îndrăzni cineva a le muta din besereca Dragului anaftema să fie și afurisit de 300 și 18 părinți sfinți care au fost în soborurile de la Nicee. Drag, iulie 5 zile 1826. Vasilie Pop. paroh. Dragului.»

18. CAZANIE, Rîmnice, 1748, ed. 1.

Inv. bis. Crișeni.

În 8°, 3 foi nenumerate, 170 foi numerotate și 3 pagini.

Caractere chirilice

Exemplar rău conservat: f. titlu, 2 file nenumerate și filele 1—7, întregite; legătura din piele pe scoarțe de lemn, desprinsă.

De la f. 1^v la f. 2^r, nenumerate: «Această carte este a sfintei besereci din Țigani¹».

Caractere chirilice.

De la f. 1^v la f. 16^r: «Scris-am eu Orțan Teodor parohul slujitoriu sfintei besereci. Sînt (caractere chirilice) 34 de ani de cînd slujesc din an 1810 pînă la an 1844. Era Toderăș într-a 4-a școală și într-a 6-a școală și 7...¹ or furat din Țigani cartea aceasta. Orțan Teodor parohul. anul 1844 martie în 23 de zile. Varmedie Solnocului. Țigani 1846 inoarie au ars besereca în 30 de zile.»

¹ grafie defectuoasă

Pe f. 17^r: «Anul 1848 februarie am scris eu Orțan Teodor.»

(caractere chirilice)

Pe f. 18^r: «Scris-am eu Orțan Teodor în anul 1848, 2 ani trecuți de cînd au ars besereca. (caractere chirilice) Februarie 12.»

19. CEASLOV, Iași, 1750.

«Ceaslov ce cuprinde în sine toată slujba de zi și de noapte.»

BRV, II (274), p. 112—113.

Inv. bis. Boian.

În 4°, 2 foi și 518 pagini (BRV In 4, 2 foi și 555 pagini).

Exemplar incomplet, slab conservat: lipsesc p. 1—30 și paginile de la nr. 518 pînă la sfîrșitul cărții; legătura ȕrzie, din carton și pînză.

Pe copertă, însemnări religioase.

20. OCTOIH, Rîmnice 1750, ed. 1.

«Octoih ce să zice elinește Paraclitichi.»

BRV, II (277), p. 113—119.

Inv. bis. Doba Mică.

În folio, 4 foi numerotate și peste 371 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar slab conservat: filele 96, 97, 98 desprinse; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

21. PSALTIRE, Rîmnic, 1751.

«Psaltirea fericitului prooroc și împărat David.»

BRV, II (280), p. 120.

Inv. bis. Boian.

În folio, 8 foi nenumerotate și 224 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar slab conservat: f. titlu deteriorată, multe file desprinse; lipsesc filele de la nr. 215 pînă la sfîrșitul cărții; legătura din piele pe scoarțe de lemn, într-un avansat grad de deteriorare.

22. LITURGHIER, Iași, 1759, ed. 1

BRV, II (313), p. 145—146

Inv. bis. Ileanda.

În folio, 2 foi nenumerotate și 155 foi numerotate (în BRV: 2 foi nenumerotate + 170 foi numerotate).

Caractere chirilice.

Exemplar rău conservat: multe file desprinse, altele rupte; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

23. EVANGHELIE, București, 1760.

«Sfînta și dumnezeiasca Evanghelie»

BRV, II (319), p. 149.

Inv. bis. Bălan.

În folio, 4 foi nenumerotate și 170 foi numerotate (în BRV: 4 foi nenumerotate și 180 foi numerotate.)

Caractere chirilice.

Exemplar în stare bună legătura din piele pe scoarțe de lemn desprinsă de pe cotorul cărții.

Pe f. 1r: «Anul 1767»

(caractere chirilice)

24. OCTOIH, Rîmnic, 1763.

«Octoih ce să zice elinește Paraclitichi, ce cuprinde în sine Slujba învierii a 8 glasuri: și ceale 12 evanghelii și sinaxariul peste tot anul și Obșteea cu Troparele și Gondacele și Bogorotnicele.»

BRV, II (334), p. 161.

a) Inv. bis. Boian.

În 4°, 3 foi nenumerotate, 255 foi numerotate și 116 foi nenumerotate.

Exemplar incomplet: lipsesc filele de la nr. 117 pînă la sfîrșitul cărții, legătură deteriorată.

b) Inv. bis. Ileanda.

În 4°, 3 foi nenumerotate, 255 foi numerotate și 123 foi nenumerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar relativ bine conservat; legătura tîrzie, din piele pe carton, deteriorată.

25. EVANGHELIE, Blaj, 1765, ed. 1.

«Sfînta și dumnezeiasca a lui Isus Christos Evanghelie.»

BRV, II (342), p. 164.

a) Inv. bis. Gîrcei.

În folio, 4 foi și 363 pagini

Caractere chirilice.

Exemplar în stare bună; legătura din piele pe scoarțe de lemn, relativ bună.

Pe f. 2r: «Această sfîntă carte anume Evanghelie au datu pe sama sf. besereaci din Gîrcei (caractere chirilice) anume din satu Bolgar Rednic Spiridon împreună cu Anastasie jupîneasă domniei sale să ne fie pomană vecinică și dintru a sa stăpînire nimeni să nu aibă putere să o sminteașă pînă va sta biserica pe loc, așîderea o Liturghie și un Molitvenic dat în Sinislău iunie 25 an 1785. Scris-am P. Ioan, parohul de Sinislău.»

¹ nu sînt sigură de lectura cuvîntului.

De la p. 1 la p. 15: «Anul 1785. Această sfîntă carte Evanghelie s-a cumpărat de jupînul (caractere chirilice) Scridon din Sinislău și cu jupîneasă domisale Anastasie o dau de pomană în sama S. Besereaci de Gîrcei în veaci să fie. Nime să nu o strămute și să o poată lua de acolo pînă va fi biserica.»

b) Inv. bis. Cutiș.

În folio, 4 foi și 365 pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar în stare bună; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

c) Inv. bis. Poiana-Blenchii.

În folio, 4 foi și 363 pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar bine conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

De la p. 116 la p. 150: «Această sfîntă și dumnezeiască Evanghelie au cumpărat Nechită (caractere chirilice) Chirilă din Poiana Blenchii cu soțul dumisale Areta și fiul dumisale Tănase și iară cu soțul dumisale Areta drept 12 florinți și o dau la sfînta beserecă să fie pomană după viață pã sãmîntă. Amin. Scris-am eu smeritul diacu Gavrilă.»

d) Inv. bis. Poiana-Blenchii, filia Măgura.

În folio, 4 foi și 363 pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar bine conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, în bună stare.

Pe f. 2r preliminară: «Aceasta S. Evanghelie au căputat¹ Bohățel Onuț din Măgura și au (caractere chirilice) plătit pentru dînsa 2 zloți de argint. anul 1846. iulie 20.»

¹ copertat.

Pe f. titlur: «Scris-am eu popa Atanasie din Măgura.»

(caractere chirilice)

De la f. 1r la p. 36: «Pre această S. Evanghelie o au cumpărat Sandor On cu feciorul său Nicolae și iarăși cu feciorul lui...¹ drept pe 12 florinți fiind Sandor On făt la Sf. biserică în Măgură la Hramul Bunei Vestiri și această sfîntă Evanghelie sau cumpărat întîie la beserecă și să fie pomană pentru sufletele noastre și a părinților lor și nimeni să nu o poată strîni din sfînta biserică că să dă pururea pomană să fie în biserică și nime să nu o poată țipa afară din beserecă fiind și eu părtașu la sfînta beserecă în Măgura. Iară carele om se va afla necredincios să fie afurisit de trii sute opsprezece de sfînți părinți din Nioeia carele au făcut pravila, iar carele om să va afla să cumpere altă carte de acestu felu în pizmă, să țipe pre a noastră afară din biserică să fie afurisit...² Și au dat 12 florinți în anul 1774 în luna lui mai 20.»

¹ grafie defectuoasă.

² blestem.

26. ANTOLOGHION, București, 1766.

«Antologhion, adecă Floarea cuvintelor carele cuprinde întru sine rînduiala dumnezeieștiloru praznice, ale sfinșilor numiți, și ale sfinșilor de obște ce să prăznuiesc în 12 luni ale anului.»

BRV, IV (134), p. 80—82.

Inv. bis. Derșida.

În folio, cu peste 426 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar rău conservat; lipsesc filele de la nr. 13—20; 24—30, iar filele de la nr. 242—253 desprins de pe cotor; legătura ținze din piele pe scoarțe de lemn, în stare bună.

Pe coperta 1, pe partea interioară: «Sept. 1 — 1941. Atît de mare a fost apa că au distrus (caractere latine) citeva case și au făcut mai multe pagube. Berar.»

Pe f. 1^r, nenumerotată: «Spre știre în anul acesta 1912 au fostu cele mai multe vărsări de ape. (caractere latine) Una în ziua de sf. Rusale au ieșitu apa așa de mare că la Sf. Beserecă n-au fost abe 10 oameni toți au fost dus să taie drumul care merge de aici la Bobota și fără de acie au mai ieșit apele încă pe timpul cositul finul de n-au putut toți oamenii face fenu și care au fostu cositu totu l-au malitu. Iară brezdele le-au manat apa apoi iară au început a fi timpu bunu pînă au semănat pușinu și eară s-au început ploile ca după Sf. Marie Mare au început a ploua și au tot plouatu pînă la Postul Crăciunului de n-au pututu oamini semina numai căte o zi, două au fostu vreme bună și iară au plouat. Cei mai mulți au seminat grău cu sapa. Era malaile le-au culesu totu prin ploi și au fost necoapte și pînă la anul nou cel Ungurescu au fost tot ploi și tină mare că pe uliță cu patru boi de-abe au putut umbla și oameni acuma cel a mai rămas cite olecu de fenu acuma îl cară acasă, alții cu sanie alții cu carul cite olecă. Nu deie dumnezeu altu an ca și-acestu în veci. Și scris-a și prin Pacsali mai au văzut ca de 137 de ani n-au fostu an așa de nenoroc cîtu ca și acesta. Scris-am eu în Derșida Mică în decembrie 24/6 Ianuarie în Ajunul Crăciunului. Michail Bene, cantor 1912.»

Pe f. 1^r nenumerotată: «Bucatele au fost scumpe. Malaiul în plină vară au fost cu 10 fl. (caractere latine) ciubărul și cu 12 fl. Era grîul cu 12 florinți.»

De la f. 1^v la f. 12^v, numerotate: «Această carte au cumpărat anume dumnealor curatori, (caractere chirilice) din Derșida cu bani buni și drepti 25 de florinți cu banii satului și să nu o poată nime muta nici să o înstrăineze în altă parte de la noi. Martie în 26 de zile...¹. Martori preoți Popa Ioan Dărșida și Popa Gheorghe din Hîgci (Sicii) curatori G. Ion și Balotă Onu, Micău Irimie, Balotă Nicoară, Mihlău Văsălie, Filip Crăciun.»

¹ fila tăiată la legarea cărții

Pe coperta 2, pe partea interioară: «Au fost legat în anul 1937. Din partea bisericii. (caractere latine) G. Vasile curator și cantor.»

27. APOSTOL, Blaj, 1767, ed. 1.

BRV, II (348), p. 172.

Inv. bis. Poiana-Blenchii, filia Măgura.

În folio, cu 1 foaie nenumerotată și 140 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar în stare bună; legătura neoriginală din piele pe scoarțe de lemn, bine conservată.

Pe f. 1^r preliminară: «Apostolu acestu s-au căputatu în 20 iulie 1879 și au solvitu pentru (caractere latine) dînsulu Bohățel Onu din Măgura 1 fl. v. austr.»

28. CAZANIE, București, 1768.

«Cazanii Ce cuprinde în sine Evangheliile tâlcuite ale duminicilor de peste an cu cazaniile Sinaxarului praznicelor împărătești și ale sfinților celor mari a 12 1, de preste an.»

BRV, II (356), p. 177—179

a) Inv. bis. Aghireș.

În 4°, 2 foi nenumerate și 414 foi numerotate.

Caractere chirilice

Exemplar slab conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

b) Inv. bis. Răstoci.

În 4°, 2 foi nenumerate și 413 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar în stare bună; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată

Pe coperta 1, pe partea interioară: «Această Cazanie s-au cumpărat de popa Atanasievici (caractere chirilice) cu 14 florini în anul 1768.»

Pe f. 316r: «Această Cazanie s-au cumpărat de popa Atanasie din Rogna cu 14 florinți în (caractere chirilice) anul 1768 la Rusalii.»

29. PENTICOSTARION, București, 1768.

«Penticostarion ce cuprinde întru sine slujba ce i se cuvine.»

BRV, II (359), p. 183—184.

Inv. bis. Fildu de Mijloc.

În folio, 2 foi nenumerate și 217 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar bine conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, în stare bună.

30. OCTOIH, Blaj, 1770.

«Octoih și slujbele sfinților de obște.»

BRV, II (371), p. 194.

Inv. bis. Perii Vadului.

În 4°, 211 foi numerotate și 104 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar în stare bună; legătura din piele pe scoarțe de lemn, în stare bună.

Pe f. 1r nenumerotată: «Acestu sfintu Octoihu s-au dăruit de pomană la Sfinta biserică a (caractere latine) Rîu-Curtuiuşului — Mic¹ greco-catolică, care s-au dăruitu de subscrişii lăcuatori din Rîu-Curtuiuş anume: Silinc Ionu și Georgiu Alexu cu învoirea soții sale Silinc Anișca și învoirea fiilor dumisale Silinc Ionoșu și Carolina. Înainte de martori subscriși: Turda Gavriș și Balmoș Gavrilu prin Turda Gavriș cantoru.

¹ vechea denumire a satului Perii Vadului

Pe f. 4r: «Anul 1825. decembrie.»

(caractere chirilice)

De la f. 17v la f. 23r: «Acestu sfintu Octoih l-amu datu de pomană la Sf. Biserică Greco (caractere latine) Catolică din Rîu-Curtuiuşu pentru ertarea păcatelor noastre și a părinților noștri pînă la a 7-a seminție. Noi am dat-o de pomană iară cine o va luva sau o fura di la această biserică să fie anaftema.»

31. TRIODION, Blaj, 1771, ed. 1.

BRV, IV (143), p. 86—87.

Inv. bis. Băbeni.

In folio, 4 foi nenumerate și 236 foi numerotate.

Exemplar în stare de conservare mediocră, legătura din piele pe scoarțe de lemn, în stare bună.

De la f. 1^r la f. 3^v: «Această sfântă carte s-au cumpărat de creștinii credincioși ca să fie (caractere chirilice) pe sama și folosul besareci Bebenilor întru pomenirea lor a tot neamul lor 1833.»

De la f. 9^r la f. 11^v: «1833. Prin arhierescă poruncă scris-am eu Ioan Bereș parocul locului.» (caractere chirilice)

Pe f. 1^v liminară: «Pintie Gavrilă fătu în besareca greco-catolică în Bebeni, anul 1899.» (caractere latine)

Pe coperta 2, pe partea interioară: Pomelnic (caractere latine)

32. STRASTNIC, Blaj, 1773.

«Strasnic care cuprinde în sine Slujba Sfintelor Patimi și a Invierii Domnului Is. Ch.»

BRV, II (382), p. 203.

Inv. bis. Băbeni.

In folio, 1 foaie nenumerotată și 187 pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar complet, bine conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată

De la p. 1 — p. 17: «Această sfântă carte e cumpărată și dată de niște creștini buni în (caractere chirilice) sama și folosul besarecii Bebenilor pentru vecinica pomenire a lor și a tot neamul lor pe anul 1855 aprilie 17. din poruncă arhierescă. Serba Ioan, Miliț Fisușul satului prin mâna lui Ioan Sereș, pr. locului.»

33. EVANGHELIE, București, 1775.

«Sfinta și dumnezeiasca Evanghelic.»

BRV, II (390), p. 211.

Inv. bis. Hida, filia Baica.

In folio, 4 foi nenumerate și 180 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar complet slab conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

34. LITURGHIER, Blaj, 1775, ed. a 2-a.

«Dumnezeieștile liturghii a celor dintru sfinții părinților noștri, Ioan Zlataos, Vasilie cel Mare și a Prejdescenii.»

BRV, II (391), p. 212.

Inv. bis. Ileanda.

În 4°, 2 foi nenumerate și 222 pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar complet relativ bine conservat; legătura din piele pe scoarțe din lemn, deteriorată.

35. EVANGHELIE, Blaj 1776, ed. a 2-a.

«Sfânta și dumnezeiasca a lui Is. Ch. Evanghelie.»

BRV, II (394), p. 214.

a) Inv. bis. Băbeni.

În folio, 4 foi nenumerate și 344 pagini.

Caractere chirilice

Exemplar bine conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, în stare bună.

De la f. titlur la p. 35: Această sfântă Evanghelie o am cumpărat eu Dore Niculaie din (caractere chirilice) Bebeni cu 9 florinți pentru pomenirea și odihna acestei sfinte biserici a Bebenilor să ne fie pentru pomenirea sufletelor noastre, a lu...¹ Niculaie și a soțului meu Varica și a lui fiului meu Toader cu soția lui Oana și cealaltă fiu ai mei Vasilie și Onu Măriuți și Oana și a repausaților fii Gavrilă, Onu și Petru și a repausaților părinții noștri Lupu și Simeon Parasea și a altor moși și strămoși, rude și semănături și aceasta o dau în mîna preotului protopop ce va fi al Bebenilor și fiului său Onu pînă cînd vom stăpîni la besereca noastră. Cei rătăciți de vor să fie harnici și să nu fie...² în besereca aceasta ei să aibă grijă iară de vor fi într-altu chipu să nu fie...³ ca să se mute din satul acesta să pună afurisanie să nu se ducă această carte din această biserică sau să mute din satul acesta ce or fi după moarte sau strămutarea durerilor sale acela care va sluji la sfînta biserică aceasta acela să ție și să fie a ne pomeni la toate sfintele liturghii, iară din biserică aceasta cine să se ispitească a o lua sau a o schimba sau într-altu chipu a o schimba, la cele sfinte să afurisească și să fie ca anatema afurisit și blestemat ca Iuda cu toată casa lui. Iară popa care vor fi cetitoriu de beserica Bebenilor sau trude satului să o dea unu altuia care ar fi cetitu sfînta Evanghelie. Măcar și streinilor care s-ar întîmpla să cetească la a ce lipsă...⁴ unu altu. 1778, meseața făurarie 4 din porunca arhierescă.

¹ cuvînt șters.

² grafic defectuoasă.

³ pată de cerneală.

⁴ scris indecifrabil.

De la p. 37 la p. 49: «Această sfîntă Evanghelie s-au adevărit a fi a beserecii Bebenilor. (caractere chirilice) 1835 s-au scris prin Ioan Silean și fiscul săborului protopopesco.»

b) Inv. bis. Perii Vadului.

În folio, 4 foi nenumerate și 345 pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar în stare bună; legătura din piele pe scoarțe de lemn, în stare bună.

Pe f. titlu: «În anul 1883 în august 6 amu jertfitu această Sancta Evanghelie pe sama (caractere latine) Sfintei Besereci din Curtuiușu Micu. Noi Georgiu Merlaș preotul din Gaura întru ertarea păcatelor mele și a soții N.N. și altoru familia noastră din mamă pînă în mamă întru veșnica amentire. Amin.»

De la p. 3 la p. 23: «Preotul Georgiu Merlașiu întru iertarea păcatelor și veșnica amintire (caractere latine) în ano d-lui 1883 augustu 6 și pentru soția Teodosia, părinte Simion Merlașiu ce a fostu preotu de Valea Rece, frații Ioanu fostu preotu de Turbuția, Petre fostu preotu în Chitindie Grigoriu fostulu cantore în Valea Rea și pînă la a 7-spiție, fii Ioanu, Vasilie, Grigore, Georgiu și Simeon întru vecinica amintire și cumpărtătorii acestei Sancte Evanghelii din Bercesioia. Scris-am noi Ioanu Merlașiu, fiul preotului donatoriu.»

c) Inv. bis. Perii Vadului.

În folio, 4 foi nenumerate și peste 300 de pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar deteriorat; legătura ruptă.

Pe f. 1^r preliminară: «Eu popa Vasilie, anul D. 1835 decembrie 17»

(caractere chirilice)

Pe f. titlur: «Anul domnului 1801 s-au agonisit și s-au cumpărat cu cheltuiala preotului (caractere chirilice) a tot satului acestui Curtuiuș deci sute. Blestem și afurisanie de la biserica acestui sat Curtuiuș să nu se strineze. anii domnului o mie opt sute unu.»
Pe ultima filă a cărții: «1831 octombrie 7 zile.»
(caractere chirilice)

36. CAZANIE, Rîmnîc, 1781.

«Cazanii Ce cuprinde în sine Evangheliile tilcuite ale Duminecilor de preste an, și cu Cazanile sinaxariului praznicelor împărătești, și al sfinților celor mari, a 12 luni de preste an.»

BRV, II (44), p. 271—272.

In folio 1 foaie liminară, 1 foaie nenumerotată și 312 foi numerotate.

Caractere chirilice.

Exemplar complet, legătura din piele pe scoarțe de lemn, în stare bună.

De la f. 25r la f. 46r: «Au cumpărat Bortos Gavrilă cu găzdoaic dumisale Naste ca să le (caractere chirilice) fie de pomană lor și părinților lor și o au cumpărat de la Paladie din Sîncraiu cu 16 florinți...¹ și o au dat în biserica Ungurașului pomană cu bunăvoința a tot satul și nimene din rudenia sa să nu o poată înstreina din beserică. Care va sluji la această beserecă să nu o poată muta din numita mai sus biserică și afurisit să fie cine o va prețui în preț de bani. Slujitor fiind la această sfîntă biserică părintele popa Petru Diruțan.»
anul 1804 martie 4.

¹ grafie defectuoasă

37. MINOLOGHION, Blaj, 1781.

BRV, II (448), p. 273.

a) Inv. bis. Băbeni.

In folio, 1 filă nenumerotată, 1144 pagini + 63 pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar bine conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

De la p. 1 la p. 13: »Această sfîntă carte s-au cumpărat să fie a bisericii Bebenilor iar (caractere chirilice) cel care o va înstrăina să nu fie iertat. Gheorghe fătul în aprilie 1855. Porunca arhierescă s-au scris prin Ioan Silinc fiscușul săborului.»

b) Inv. bis. Dragu.

In folio, 1 foaie nenumerotată, 1144 pagini + 63 pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar slab conservat; numerotare defectuoasă, lipsesc paginile 827—832; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

De la p. 3 la p. 18: «Această sfîntă carte Minologhion...¹ fiind a popii Petru ca a sa (caractere chirilice) o titluiește nepotului său Zdroba sau Pop Todor, nimenea să nu-l poată lua de la dînsul, iar cine ar voi al vinde sau de nu s-ar da la popa satului să nu-l poată streina de la această beserecă a Dragului. S-au scrisu aceste...² 1822, 19 ianuarie înaintea mea Gavril Popovici...³»

¹, ², ³ cerneală ștersă.

De la p. 19 la p. 21: «Cunoscut și știut să fie de purure cum că acest Minologhion sau (caractere chirilice) cumpărat de la Pop Todor pe sama beserecii Dragului. Nimenea din besereca Dragului să nu-l poată înstrăina. Ianuarie 3-a zi anu 1839. Simcon Papp de Lémény, protopop.»

c) Inv. bis. Poiana-Blenchii

În folio, 1 foaie nenumărotată, 1227 pagini + 61 pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar bine conservat; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

De la p. 21 la p. 41: «Această carte a cumpărat Birtaş Ioan cu soțul dumisale Teodora (caractere chirilice) din satul Poiana Blenchii și o lasă la Sf. biserică întru acest sat ca să-i fie pomană lui și soțului dumisale și la tot rodul lui și de se va dezlega cartea aceasta fiecare din neamul lui să fie dator a o lega, iară de nu vor fi puternici, și alții, streini, să fie datori a o lega ca să nu se resepească. Scris-am eu protopop Ilie din Chiuiesti, neunit, 1782 noiembrie 19 zile.»

De la p. 21 la p. 33: «Această carte o au legat îndemnați de Dumnezeu Hapă Dimitrie și (caractere chirilice) Hapă Iosif, Blenche Ștefan, Birtaş Mihaiu, Graur Ștefan ca să fie a lor pomană și la tot neamul lor la anul 1837 iulie 15.»

Pe f. 1^r liminară: «În anul 1850 au luat rînduiala dieciei subț stăpînirea înălțatului nostru (caractere chirilice) împărat Francisc Iosif și preasfințitul înălțatului arhiepiscopul nostru Andrei. Scris-am eu Bumb Ioan diacul sătesc de la Poiana Blenchii fiind preoți din Măgăoaia Cupșe Vasile și popa Petru (Buzura Petru) și curatori Graur Costan a lui Niculaie și Conțiș Ostașie și Blenche Gheorghe și Ploscan Iacob și Blenche Ion și Nichită Onuș și făt Conțiș Ioan și protopopul Ioan Greble Scris-am eu Bumb Ioan. mai 15 1850.»

38. PSALTIREA PROROCULUI ȘI ÎMPĂRATULUI DAVID, Blaj, 1780.

BRV, II (440),

Inv. bis. Românași.

În 8°, 1 foaie nenumărotată, 486 pagini + 17 pagini.

Caractere chirilice.

Exemplar în stare relativ bună; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

39. EUHOLOGHION, Blaj 1784, ed. a 2-a.

«Euhologion adică Moltvenic care cuprinde în sine rînduiala Bisearecii Răsăritului ce să cuvine preoților a sluji la toată treaba norodului»

Inv. bis. Gîrcei.

În folio, 8 foi nenumărotate, 606 pagini + 4 foi nenumărotate.

Caractere chirilice.

Exemplar bine conservat, avînd legătura din piele pe scoarțe de lemn în stare bună.

Pe coperta 1, pe partea interioară: «Constantin Iuga preotu Gr. catolic în Cigani și (caractere latine) administratorul Gîrceiului în 1905 și 1906.»

De la f. 1^r la f. 21^r: «Acest sfînt și dumnezeiesc Moltvenic este a lui popa Constantin (caractere chirilice) Cuște și o au cumpăratu din Blaj fiind la teologie în anul 1802 și l-au așezat întăie în Gîrcei.»

40. TRIODION, Blaj, 1800.

BRV, II (629), p. 420

Inv. bis. Gîrcei

În folio, 1 foaie nenumărotată și peste 925 pagini; legătura din piele pe scoarțe de lemn, deteriorată.

De la f. titlur la p. 125: «Acest sfînt și dumnezeiesc Triodion l-am cumpărat noi cu tot (caractere chirilice) satul Gîrceiu drept cu 15 florinți și l-am așezat în biserica noastră în Gîrcei și nime să nu îndrăznească al vinde sau a-l muta. Supt gre afurisenie a celor trei sute și optsprezece de sfînți părinți carele au fost adunați din toată lume la Nichee și la toate sfintele soboare. Și l-am cumpărat în anul 1808. Scris-am eu Popa Constantin din mai sus numita parohie.»

ANA CÎNDA

TABEL

Privitor la tipăriturile vechi românești din sec. al XVII-lea și al XVIII-lea din Moldova, Țara Românească și Transilvania prezente în județul Sălaj

Nr. crt.	Nr. fișei în catalog	Titlul operei	Anul apariției	Sursa tipografică	Localitățile prin care a circuit tipăritura
0	1	2	3	4	5
1	1, a)	Carte românească de învățătură	1643	Iași	Surduc, Spelmezeu, Dobrin, Doba
2	11	Euhologhion	1739		Măgura
3	19	Ceaslov	1750		Boian
4	22	Liturghier	1759		Ileanda
5	2	Evanghelie	1682	București	Șoimușeni, Doba
6	6, a), b)	Evanghelie	1723		Dragu ; Zalnoc
7	7	Catavasier	1724		Boian
8	8	Octoih	1731		Bulgari
9	9	Chiriadromion	1732		Perii Vadului
10	12	Liturghier	1741		Măgura
11	13	Evanghelie	1742		Pria
12	14, a) ; b)	Apostol	1743		Doba-Mică ; Valcăul de Jos
13	15	Penticostarion	1743		Bănișor
14	23	Evanghelie	1760		Bălan
15	26	Antologhion	1766		Derșida, Sici
16	28, a) ; b)	Cazanie	1768		Aghireș ; Răstoci, Rogna
17	29	Penticostarion	1768		Fildu de Mijloc
18	33	Evanghelie	1775		Baica
19	3	Carte sau lumină	1699	Snagov	Meseșeni de Sus, Zalău
20	5	Octoih	1712	Tîrgoviște	Valcău de Sus

(continuare)

Nr. crt.	Nr. fișei în catalog	Titlul operei	Anul apariției	Sursa tipografică	Localitățile prin care a circuit tipăritura
0	1	2	3	4	5
21	10	Antologhion	1737	Rîmnic	Măierîște
22	16, a) ; b)	Antologhion	1745		Ban ; Gostila
23	17	Evanghelie	1746		Dragu
24	18	Cazanie	1748		Crișeni
25	20	Octoih	1750		Doba-Mică
26	21	Psaltire	1751		Boian
27	24	Octoih	1763		Boian
28	36	Cazanie	1781		Sîncraiu, Românași
29	4, b) ; c) d)	Chiriadromion	1699	Alba Iulia	Bogata Ungurească, Valea Hranii Uriul de Jos, Vima Mare, Muncel ; Cetan, Gostila ; Coplean, Măgura
30	25, a) ; b), c)	Evanghelie	1765	Blaj	Sinislău, Gîrcei ; Cutiș ; Poiana-Blenchii
31	27	Apostol	1767		Măgura
32	30	Octoih	1770		Perii Vadului
33	31	Triodion	1771		Băbeni
34	32	Strastnic	1773		Băbeni
35	34	Liturghier	1775		Ileanda
36	35, a) ; b)	Evanghelie	1776		Băbeni ; Berchezoaia, Perii Vadului
37	37, a) ; b) ; c)	Minologhion	1781		Băbeni ; Dragu ; Chiuiești, Poiana Blenchii
38	38	Psaltirea	1780		Românași
39	39	Euhologhion	1784		Gîrcei
40	40	Triodion	1800	Gîrcei	

INDICE DE LOCURI

A

- Aghireș, jud. Sălaj [28]
 Ardihat (astăzi Ariniș), jud. Maramureș [2]

B

- Baica, jud. Sălaj [33]
 Ban, jud. Sălaj [16, a]
 Bălan, jud. Sălaj, [23]
 Băbeni, jud. Sălaj, [31; 32; 33, a); 37, a)]
 Bănișor, jud. Sălaj, [15]
 Bîrsău, jud. Sălaj, [1, b)]
 Berchezoaia, jud. Maramureș [35, b)]
 Blaj, jud. Alba [39]
 Bobota, jud. Sălaj, [26]
 Bogata Ungurească (astăzi Bogata de Sus), jud. Cluj, [4, b)]
 Boian, jud. Sălaj, [7; 19; 21; 24]
 Bulgari, jud. Sălaj, [4, a); 8]

C

- Cetan, jud. Cluj, [4, c)]
 Chiuiesti, jud. Cluj, [16, b); 37, c)]
 Ciğani (astăzi Crișeni), jud. Sălaj, [2; 39]
 Ciocmani, jud. Sălaj, [1]
 Coplean, jud. Cluj, [4, d)]
 Cutiș, jud. Sălaj, [25, b)]
 Curtuiuș (astăzi Perii Vadului), jud. Sălaj, [9; 30; 35, b); c)]

D

- Derșida, jud. Sălaj, [26]
 Doba-Mică, jud. Sălaj, [1, a); 2; 14, a); 20]
 Dobrin, jud. Sălaj [1, a)]
 Dragu, jud. Sălaj [6; 17; 37]

F

- Fălcușa, jud. Sălaj, [4, b)]
 Fildu de Mijloc, jud. Sălaj, [29]
 Fizeș, jud. Sălaj, [1, c)]

G

- Gaura (astăzi Valea Chioarului), jud. Maramureș, [35, b)]
 Gîrcei, jud. Sălaj, [2; 25, a); 39; 40]
 Giurgești (Giurguești), jud. Cluj, [16, b)]
 Glod, jud. Sălaj, [1, b)]
 Gostila, jud. Sălaj, [4, c); 16, b)]

H

- Hîgci (Sici), jud. Sălaj, [26]
 Hida, jud. Sălaj, [33]

I

Ileanda, jud. Sălaj, [22; 24, b); 34]

P

Perii Vadului, jud. Sălaj, [9; 30; 35, b); c)]

Pojana Blenchii, jud. Sălaj, [11; 12; 25, c), d); 37, c)]

Pria, jud. Sălaj, [13]

R

Răstoci, jud. Sălaj, [28, b)]

Rogna, jud. Sălaj, [28, b)]

Românași, jud. Sălaj, [38]

S

Sîncraiu, jud. Sălaj, [36]

Solnoc 1, a); [18]

Spermezeu, jud. Bistrița-Năsăud, [1, a)]

Surduc, jud. Sălaj, [1, a)]

Ș

Șoimușeni, jud. Sălaj, [2]

T

Tihău, jud. Sălaj, [1, a)]

Turbuța, jud. Sălaj, [35, b)]

Ț

Țigani (astăzi Crișeni), jud. Sălaj, [18]

U

Unguraș (astăzi Românași), jud. Sălaj, [36]

Uriul de Jos (astăzi Urișor), jud. Cluj, [4, 4)]

V

Valcăul de Jos, jud. Sălaj, [14, b)]

Valcăul de Sus, jud. Sălaj, [5]

Valea Hranii, jud. Sălaj, [4, b)]

Valea Rea, jud. Cluj, [35, b)]

Valea Rece, jud. Cluj, [35, b)]

Vima Mare, jud. Maramureș, [4, b)]

Z

Zalău, jud. Sălaj, [3]

Zalnoc, jud. Sălaj, [6]

INDICELE ALFABETIC
AL CĂRȚILOR VECHI ROMANEȘTI DESCRISE

În dreapta titlului lucrărilor sînt redate localitățile și anul apariției precum și numărul sub care este bibliografiată lucrarea în catalog.

A

- Antologhion (Rîmnic, 1737), 10
Antologhion (Rîmnic, 1745), 16
Antologhion (București, 1766), 26
Apostol (București, 1743), 14
Apostol (Blaj, 1767), 27

C

- Carte românească de învățătură (Iași, 1643), 1
Carte sau lumină (Snagov, 1699), 3
Cazanie (Rîmnic, 1748), 18
Cazanie (București, 1768), 28
Cazanie (Rîmnic, 1781), 36
Catavasier (București, 1724), 7
Ceaslov (Iași, 1750), 19
Chiriacodromion (Bălgrad, 1699), 4
Chiriacodromion (București, 1732), 9

E

- Euhologhion (Iași, 1739), 11
Euhologhion (Blaj, 1784), 39
Evanghelie (București, 1682), 2
Evanghelie (București, 1723), 6
Evanghelie (București, 1742), 13
Evanghelie (Rîmnic, 1746), 17
Evanghelie (București, 1760), 23
Evanghelie (Blaj, 1765), 25
Evanghelie (București, 1775), 33
Evanghelie (Blaj, 1776), 35

L

- Liturghier (București, 1741), 12
Liturghier (Iași, 1759), 22
Liturghier (Blaj, 1775), 34

O

- Octoih (Tîrgoviște, 1712), 5
Octoih (București, 1731), 8
Octoih (Rîmnic, 1750), 20
Octoih (Rîmnic, 1763), 24
Octoih (Blaj, 1770), 30

P

- Penticostarion (București, 1743), 15
 Penticostarion (București, 1768), 29
 Psaltire (Rîmnic, 1751), 21
 Psaltire (Blaj, 1780), 38

M

- Minologhion (Blaj, 1781), 37

S

- Strastnic (Blaj, 1773), 32

T

- Triodion (Blaj, 1771), 31
 Triodion (Blaj, 1800), 40

BIBLIOGRAFIE

1. I. Bianu, N. Hodoș și Dan Simonescu, *Bibliografia românească veche*, I—IV, București, 1903—1944.
2. *Cartea românească în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare București*, București, 1972.
3. D. Simonescu, V. Petrescu, *Tîrgoviște vechi centru tipografic românesc*, Tîrgoviște, 1972.
4. C. Dima-Drăgan, *Bibliotecii umaniste românești*, București, 1974.
5. D. Lupan, — L. Hașeganu, *Cartea românească în biblioteca Muzeului de istorie Alba Iulia*, Apulum XII, 1974, p. 359—394.
6. T. Hermann, *Monografia istorică a protopopiatului român Dej*, Cluj, 1925.
7. F. Mureșanu, *Cazania lui Varlaam, 1643—1943, prezentare în imagini*, Cluj, 1944.
8. C. Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, București, I—II, 1967.
9. M. Tomescu, *Istoria cărții românești de la începuturi pînă în 1918*, București, 1968.

LE LIVRE ANCIEN DANS LE DÉPARTEMENT DE SĂLAJ

(Résumé)

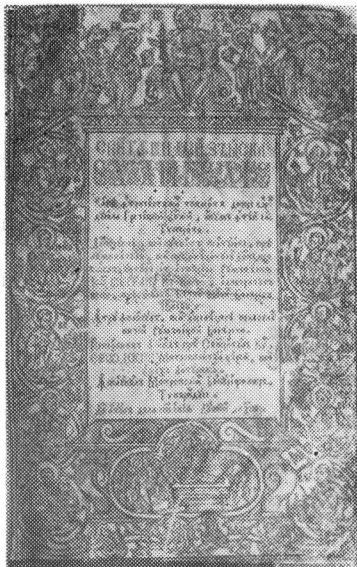
L'ouvrage ci-présent s'inscrit dans la sphère des préoccupations en vue de la recherche et de la valorification des livres imprimés appartenant à l'ancienne période de la littérature roumaine, fruit de l'activité culturelle des siècles passés, ouvrages qui conservent en plus, l'atmosphère des communautés villageois, dont on peu déchiffrer la vie dans les notes manuscrites. C'est bien sur elles qu'on a insisté dans le catalogue du livre des XVIIe et XVIIIe siècles, dans le département de Sălaj, dans la première partie duquel sont présentés quarante ouvrages imprimés provenant de plusieurs sources typographiques.

La circulation de livres doit être rapportée premièrement au rythme dans lequel les imprimeries du temps les a émis, et, deuxièmement, à des nécessités immédiates, qui ont déterminé une circulation sur une aire plus restreinte, d'une zone à l'autre, d'un village à l'autre.

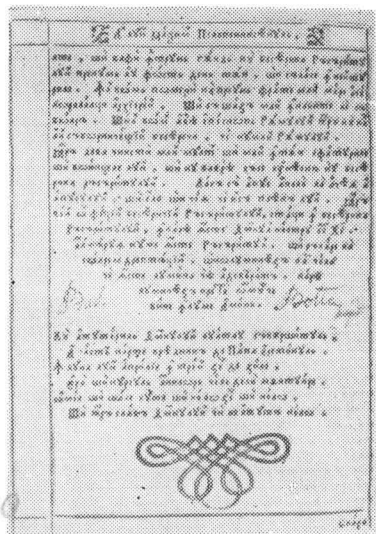
Dans le désir de souligner la voie parcourue par un livre, ce n'est pas l'ordre des pages sur lesquelles on a fait les notes que ce catalogue a respecté, mais leur chronologie.

On a accordé l'importance aussi bien aux notes manuscrites ayant un caractère économique-social, physico-géographique, météorologique qu'à leur transcription exacte, en considérant bien qu'elles sont un témoignage de la langue parlée en ce temps-là.

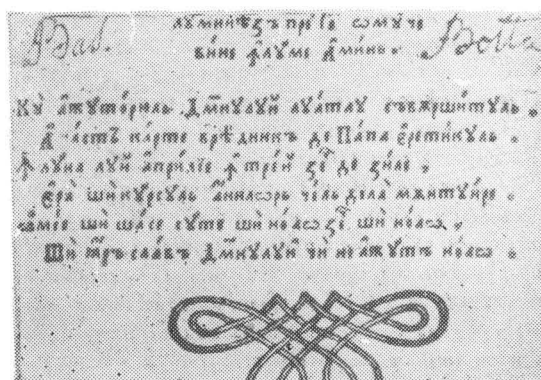
À l'avenir, en ajoutant, à ce catalogue, d'autres ouvrages imprimés et des exemplaires de ceux-ci, et de ceux qu'on y a déjà présentée, en élargissant la recherche aussi sur le livre roumain entre 1800—1830, dans toutes les localités du département de Sălaj, on a le bon espoir que cet ouvrage donnera une image aussi bien sur la vie des gens que sur des aspects de la culture du temps jadis dans ces contrées.

1

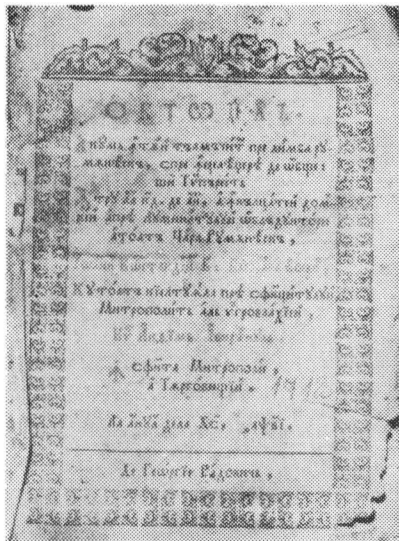

2

3

Pl. I. 1: Evanghelie, București, 1682; 2, 3: Carte sau lumină, Snagov, 1699

4

5